

ZORGZAME BUURTEN

Inspiratiesessie Zorgzame Buurten – 02/10/2018

Charlotte Hanssens – Kenniscentrum Welzijn, Wonen, Zorg

ACHTERGROND

Kenniscentrum Welzijn, Wonen, Zorg

- Voordien Kenniscentrum Woonzorg Brussel (2008-2017)
  - Ondersteuning, kennis en inspiratie aan (Brusselse) organisaties in welzijn en zorg
  - Zoeken naar antwoorden op nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen
  - Bijdragen tot betere levenskwaliteit met extra aandacht voor de kwetsbare burgers
  - Stimuleren verbinding en samenwerking
- Behoeftenonderzoek bij (Brusselse) ouderen (2012)
- Project & actieonderzoek 'Actief Zorgzame Buurt' (2013-2015)
- Visietekst Buurtgerichte zorg i.s.m. VVSG (2014)
- Werkgroep + Inspiratienota Zorgzame Buurt i.ov. minister Vandeuren (2017)

'Zorgzame Buurt' als actiedomein én beleidsthema

Thuis kunnen blijven wonen

Zorg krijgen

Uw buurt kennen

Familie en vrienden dichtbij

Naar buiten kunnen komen

Plezier maken

Elkaar steunen

Vervreemding
Wegvallen netwerken
Ontoegankelijkheid
Versnippering
Cumul kwetsbaarheden (fysiek, psychosociaal, financieel,...)
Vraag- en handelingsverlegenheid

Gehechtheid
Handelingsbereidheid
Kracht van de buurt
Nabijheid van diensten
Informele en professionele zorg
Zorggarantie en –continuum
Beschermdende rol van de buurt

BUURTEN (TERUG) IN BEELD

Waarom?

- Perspectief **oudere / persoon met zorg en ondersteuningsnood**: nabijheid / buurt wint aan belang naarmate actieradius door ouderdom, ziekte, fysieke beperkingen...verkleint
- Perspectief **buurt en buurtbewoner**: iedereen betrokken partij, valoriseren van inzet en onbenut potentieel (handelingsverlegenheid)
- Perspectief **samenleving**: buurt als basiseenheid van sociaal weefsel dat ondersteund moet worden in antwoord op vergrijzing en gezinsverdunning
- Perspectief **zorgorganisatie**: meer mens/contextgerichte zorg, samenwerking nodig vanuit holistische benadering
- Perspectief **overheid** : vermaatschappelijking van de zorg als beleidskeuze: zorg in en niet aan de rand van de samenleving, focus op nabijheid , raakvlakken met andere beleidsdomeinen

Bron: Wereld Gezondheidsorganisatie

ZORGZAME BUURT: WAT?

wijk waar voorwaarden zijn vervuld opdat ouderen en zorgbehoevende in eigen huis of vertrouwde buurt kunnen blijven wonen:

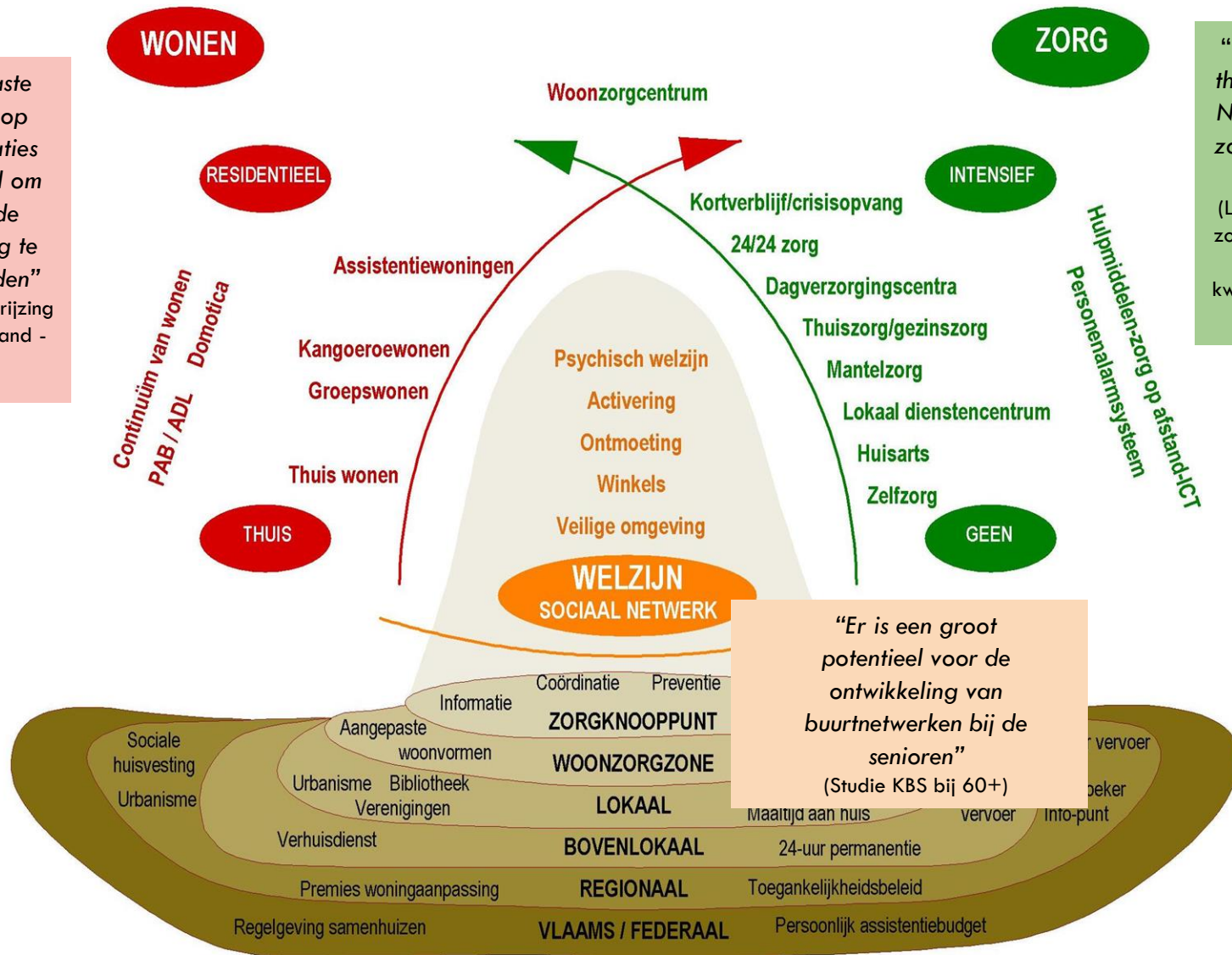
- Aangepaste woningen, veilige, leeftijdsvriendelijke omgeving, variatie aan woonvormen
- Continuüm van zorg aanwezig / oproepbaar, samenhang informeel –formeel, keuze minst ingrijpende zorg, aandacht voor fysieke,, psychische en sociale noden
- Welzijn komt voor zorg / voorkomt zorg: vertrek vanuit welbevinden, oog voor sociale /welzijnsdimensie, versterken zelf -en samenredzaamheid

Gelijktijdig inzetten op wonen, welzijn en zorg

'Sombbrero'

"Aangepaste woningen op slimme locaties zijn cruciaal om ouderen de nodige zorg te kunnen bieden"
(Rapport 'vergrijzing op het platteland - 2018)

"Vernieuwende thuiszorg werkt, Niet per se méér zorg, maar juiste zorg"
(LUCAS, evaluatie zorg vernieuwingsprojecten voor kwetsbare ouderen, 2017)

"Er is een groot potentieel voor de ontwikkeling van buurtnetwerken bij de senioren"
(Studie KBS bij 60+)

'Sombrero'

WONEN

ZORG

RESIDENTIEEL

INTENSIEF

Woonzorgcentrum

Kortverblijf/crisisopvang

24/24 zorg

Dagverzorgingscentra

Thuiszorg/gezinszorg

Mantelzorg

Lokaal dienstencentrum

Huisarts

Zelfzorg

Hulpmiddelen-zorg op afstand-ICT
Personenalarmsysteem

GEEN

Assistentiewoningen

Kangoeroewonen

Groepswonen

Thuis wonen

THUIS

Continuüm van wonen
PAB / ADL Domotica

Psychisch welzijn

Activering

Ontmoeting

Winkels

Veilige omgeving

WELZIJN

SOCIAAL NETWERK

Informatie

Coördinatie

Preventie

Meldpunt

ZORGKNOOPPUNT

(para)Medici

Openbaar vervoer

WOONZORGZONE

OCMW

LOKAAL

Gemeenschapscentra

Sociaal vervoer

Zorgzoeker

Verhuisdienst

Maaltijd aan huis

Info-punt

BOVENLOKAAL

24-uur permanentie

REGIONAAL

Toegankelijkheidsbeleid

VLAAMS / FEDERAAL

Persoonlijk assistentiebudget

Premies woningaanpassing

Regelgeving samenhuizen

Sociale huisvesting

Urbanisme

Urbanisme

Bibliotheek

Verenigingen

Aangepaste woonvormen

UITGANGSPUNTEN

Integrale benadering wonen, welzijn en zorg

- Voorwaarden vervuld om comfortabel in vertrouwde omgeving te blijven wonen; sociale en fysieke componenten

De buurt als meest nabij ervaren leefomgeving

- Elke buurt is anders; Fysieke samenhang + subjectieve beleving

Buurten in verandering

- Stedelijk én landelijk; 'vervreemding' >< 'dragers van oplossingen'

Context gebonden

- Buurtwerk = maatwerk; eigen noden, sterktes en mogelijkheden; geen eenheidsoplossing

Gedeelde verantwoordelijkheid en bevoegdheid

Geen afzonderlijke decretale voorziening

- Gebiedsgericht concept, overtuigt beleidsdomein W&G
- Woonzorgdecreet = voorzieningendecreet + buurtgerichte opdrachten

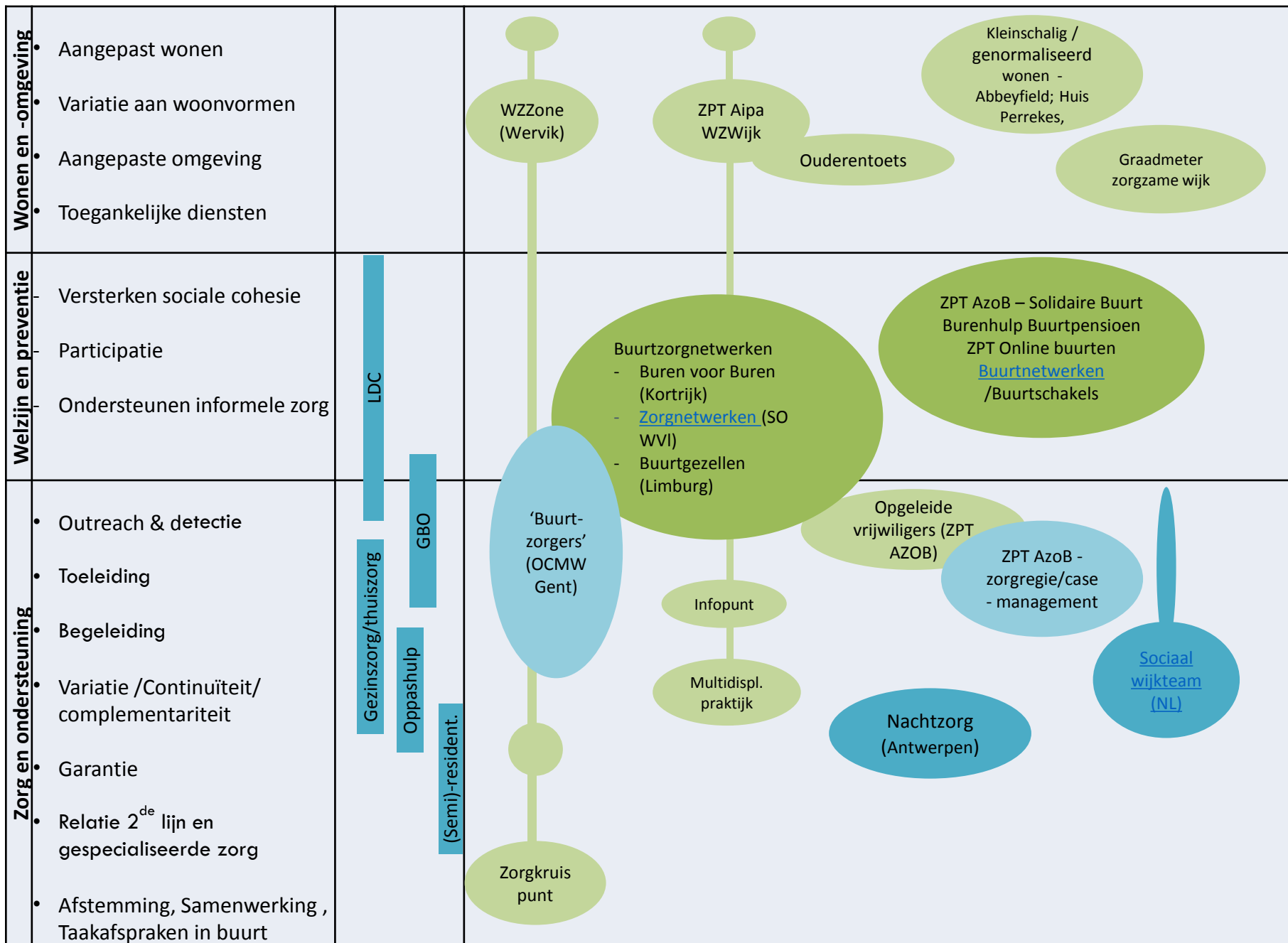
WELZIJN + WONEN + ZORG

- Sensibilisering/advisering/ondersteuning woningaanpassing
- Betaalbaar en kleinschalig groepswonen
- Samenwerking met sociale huisvesting
- Ingrepen publieke ruimte – toegankelijkheid
- Diensten en voorzieningen in de buurt
- Openstellen infrastructuur – multifunctioneel gebruik
- Mobiliteit bewoners/diensten
- Organiseren detectie en toeleiding
- Organiseren nabijheid: mobiele equipes, antennes, decentralisatie,...
- Inspelen op hiaten in diensten aanbod,
- Multidisciplinaire samenwerking,
- Meldpunt 24/7
- Schakelen met bovenlokale niveau
- Gelegenheid tot ontmoeting
- Actieve deelname
- Kracht van de buurt inzetten, opzetten informele (zorg)netwerken
- Preventie en vroegdetectie
- Garanderen toegang diensten en grondrechten

VOORBEELDEN

COMPONENTEN ZORGZAME WIJK

- Buurtanalyse en buurtactieplan
  - cijfers en gegevens
  - beleving en ervaring
  - Impact effecten, noden, opportuniteiten
- Operationeel territorium met leefwereld ouderen als blikveld
  - Buurt = haalbare schaal krachtenbundeling, formeel en informeel
  - Evenwicht schoolgrootte >< kleinschaligheid & nabijheid
- Draagvlak en betrokkenheid: co-creatie
  - Burgers als dragers van oplossingen
  - Ook kwetsbare groepen mee aan het roer
  - Diversiteit aan stakeholders

COMPONENTEN ZORGZAME WIJK

➤ Samenwerking

- Integrale aanpak en korte lijnen WWZ – Lokaal-Bovenlokaal
- Gelijkwaardige partners
- Lokaal sociaal beleid als hefboom

➤ Procesmatig en duurzaam

- Omgaan met verschillen in visie, cultuur, werkwijzen en belangen
- Zoeken naar samenhang, gedragenheid en duurzaamheid
- Langdurig proces met korte termijnsuccessen... en falen

➤ Incentives en methodologische ondersteuning

- Aanreiken gegevens en cijfers voor buurtanalyse (Lokale /provinciale /Vla OH)
- Aanreiken methodieken en goede praktijken (VI Eerste Lijn)
- Instrumentarium voor buurtanalyse
- Pilootprojecten ZZB ism Vlaams Bouwmeester

VOORWAARDEN

- Betrekken bovenlokale besturen
- Aantonbaar maken dat risicogroepen worden betrokken
- Nabijheid = relatiegericht, persoonlijk contact, ook digitaal
- Aantonbaar positief effect / impact / verankering
- Interventie op meerdere terreinen tegelijk
- Gelijkwaardigheid van partners
- Gezamenlijk investeren in een buurt
- Verbindende professionals

BRONNEN EN INSPIRATIE

- Masterplan Woonzorg Brussel , Kenniscentrum WWZ (2014)
- Visietekst Buurtgerichte zorg, VVSG, VVDC, Kenniscentrum WWZ e.a. (2016)
<http://www.kenniscentrumwwz.be/sites/default/files/bijlagen/VisietekstBuurtgerichteZorg.pdf>
- Inspiratienota Zorgzame Buurten , minister Vandeuren, werkgroep LDC en Zorgzame Buurt (2017)
http://www.kenniscentrumwwz.be/sites/default/files/bijlagen/ZZB_Inspiratienota_ZorgzameBuurten_vlaamse_overheid_20180305.pdf
- Onderzoek Levenskeuze bij 60+ - KBS - <https://www.kbs-frb.be/nl/Activities/Publications/2017/20170924ND>
- Studie ‘Vergrijzing, wonen en zorg op het platteland’ (2018)

Het BuurtPensioen – Burenhulpnetwerk Brussel

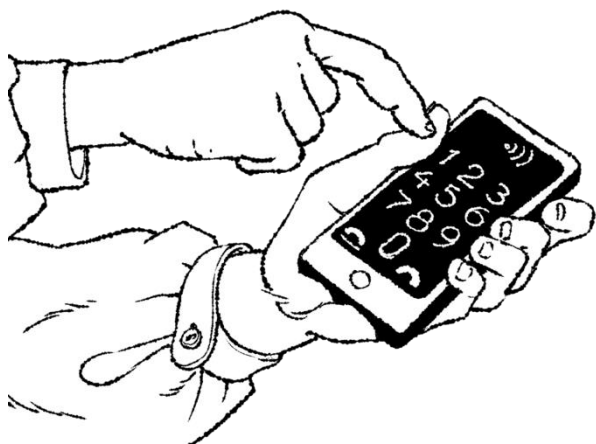
**HET
BUURT
PENSIOEN**

Vlaanderen
verbeelding werkt

Wat is het BuurtPensioen?

gezocht: buuren
met een ♥ voor
hun buuren

Hulp
Vraag

Lokale
Coördinator

Aanbod
van
diensten

Onze impact

Gezocht: buuren
met een ♥ voor
hun buuren

Informal Care

Professional
Care

Antennes in 2018

Gezocht: buren
met een ♥ voor
hun buren

Antenne Jette
Centre Viva!

Antenne Neder-Over-
Heembeek

Antenne Laken –
Prins Leopold Square

Antenne Noordwijk
Antenne Quartier Nord

Antenne Brussel-Centrum
Antenne Bruxelles-Centre

Antenne Evere –
Everecity

Antenne Elsene
Atheneum

Visie op lange termijn

gezocht: buuren
met een voor
hun buuren

Senioren

- Persoonlijk netwerk van geïsoleerde ouderen groeit
- Toegenomen aantal lokale mantelzorgers

Formele zorg

- Signaalfunctie
- Efficiëntere taakverdeling
- Uitstel van opname
- Minder nood aan psychosociale hulp omv eenzaamheid en sociaal isolement

Maatschappij

- Toegenomen cohesie in de Brusselse wijken
- Impact op entourage van de oudere (kinderen, broers en zussen)

Onze challenge

- 15% van de doelgroep bereiken met kwalitatieve informele hulp.
- Hoe opschalen?

Alliantie Samen Toujours

gezocht: buuren
met een ♥ voor
hun buuren

Bras dessus
Bras dessous

Alliantie
Samen
Toujours

Formele zorg
actoren

BuurtPensioen

KENNIS
CENTRUM
WWZ

HET
BUURT
PENSIOEN

Samen
toujours

RÉSEAUX D'ENTRAIDE BURENHULPNETWERKEN

Ons aanbod

Gezocht: buuren
met een ♥ voor
hun buuren

- Training & coaching
- Delen van instrumenten en methodologie
- Delen van ICT-tool
- Ervaringen delen
- Visibiliteit maximaliseren
- Krachten bundelen om financiële middelen te vinden

**Olivia Vanmechelen, Medewerker zorg en
beleidsondersteuning**

Olivia.vanmechelen@kenniscentrumwwz.be

Charlotte Hanssens, Projectleider Het BuurtPensioen

Charlotte.hanssens@kenniscentrumwwz.be

**HET
BUURT
PENSIOEN**

